

АҚТЎБЕ МИНТАҚАСИДА ТУРИСТИК ИНФРАТУЗИЛМАНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ

Пиримжаров Махамбет Хожаниязович

Ақтўбе минтақавий университети

Қозоғистон Республикаси, Ақтўбе шаҳри,

PhD, e-mail: mr_pirimzharov@mail.ru

+7 775 940 52 12, +99890 250 82 33

<https://doi.org/10.5281/zenodo.17977515>

Аннотация: Ақтўбе минтақасида туризмни ривожлантириш учун бир қатор имкониятлар мавжуд. Бу минтақанинг бой тарихий ва маданий мероси, табиий гўзалликлари ҳамда инфратузилмани яхшилаш имкониятлари туризмни ривожлантиришда муҳим омиллар ҳисобланади.

Калит сўзлар: Туризм, экология, минтақа, маркетинг, ресурс, маърифий, харита.

Бугунги кунда дунё мамлакатлари ўз имкониятларидан келиб чиқиб, мавжуд диққатга сазовор жойлар, қадамжолар, архитектура объектлари ва бошқалар асосида туризм инфраструктурасини секин-аста ривожлантирмоқда. Ҳозирда туризмнинг жаҳон иқтисодиётидаги ўрни йил сайин ошиб, макроиқтисодий тармоқлар қаторида ривожланмоқда [1].

Туризм соҳасини тубдан ривожлантириш борасида мамлакатимизда ҳам самарали ишлар амалга оширилмоқда. Қуйидаги таклифлар туризмни янада ривожлантиришга ва такомиллаштиришга ёрдам беради:

Экологик туризм: Минтақанинг табиий бойликларини сақлаб қолиш ва уларни сайёҳлар учун жозибадор қилиш мақсадида экологик туризмни ривожлантириш. Экотуризм, шунингдек, экотуризм сифатида ҳам танилган, атроф-муҳитга минимал таъсир кўрсатадиган табиий ҳудудларни зиёрат қилишга қаратилган саёҳат шаклидир. Экотуризмнинг асосий тамойиллари табиатни муҳофаза қилишни ўз ичига олади, туризм табиий ресурслар ва биохилма-хилликни муҳофаза қилишга ҳисса қўшиши керак. Табиатни муҳофаза қилиш экотизимларни, биологик хилма-хилликни ва келажак авлодлар учун табиий ресурсларни муҳофаза қилишни ўз ичига олган муҳим вазифадир. Мана бир нечта асосий жиҳатлар: қўриқхоналар ва миллий боғларни яратиш ҳайвонлар ва ўсимликларнинг ноёб ва йўқолиб кетиш хавфи остида бўлган турларини сақлашга ёрдам беради. Ноёб турларни муҳофаза қилиш биологик хилма-хиллик ва экологик мувозанатни сақлашга қаратилган муҳим вазифадир. Мана бир нечта асосий жиҳатлар, бу ҳудудлар ноёб турлар учун хавфсиз жой бўлиб, улар ўз популяцияларини кўпайтириши ва тиклаши мумкин [2].

Минимал таъсир: экотизимлар ва маҳаллий жамоаларга салбий таъсирларни камайтириш. Экотуризм миллий боғларга, қўриқхоналарга ва шаршаралар, кўллар ва ғорлар каби табиий жойларга ташриф буюришни ўз ичига олиши мумкин. Бу, шунингдек, табиат билан алоқани мустаҳкамлаш ва уни сақлашга ҳисса қўшиш усулидир. Ақтўбе минтақасидаги тарихий ёдгорликлар ва маданий объектларни сайёҳлар учун қизиқарли қилиш [3].

Экотуризм - бу табиатни асраш, маҳаллий аҳоли маданиятини ҳурмат қилиш ва экологик билимларни оширишни мақсад қилган туризм туридир. У табиий ҳудудларга

саёҳат қилиш, ўша жойнинг биохилмахиллигини ўрганиш ва шу билан бирга табиатга зарар етказмаслик тамойилига асосланади. Экотуризм нафақат дам олиш, балки маърифий, маданий, ва экологик мақсадларга ҳам хизмат қилади[4].

Экотуризмнинг асосий хусусиятлари: табиий муҳитни асраш: туристлар табиатга эҳтиёткор муносабатда бўлади. маҳаллий аҳолини қўллаб-қувватлаш: Туризм фаолияти орқали маҳаллий жамоаларнинг иқтисодий ҳолати яхшиланади. Экологик таълим: Туристлар ўрганади, билим олади ва экологик онг шаклланади. Маданий ҳурмат: Саёҳатчилар маҳаллий анъана, урф-одат ва турмуш тарзига ҳурмат билан ёндашадилар.

Экотуризмнинг афзалликлари: атроф-муҳитни муҳофаза қилишга ҳисса қўшади, иқтисодий жихатдан маҳаллий аҳолига иш ўринлари яратади ва даромад келтиради ижтимоий маданий алмашинув ва ўзаро тушунишни оширади, маърифий жихатдан туристларга янги билим ва тажриба беради. Экотуризм фаолиятларига мисоллар, миллий боғлар ва қорихона ҳудудларга саёҳат ва б.

Ақтўбе минтақаси табиати

Инфратузилмани яхшилаш: туристик инфратузилма-бу туристлар учун қулай ва хавфсиз шарт-шароит яратиб берадиган барча моддий ва ташкилий объектлар мажмуасидир. Ушбу инфратузилма туризм соҳасини ривожлантиришда асосий омил ҳисобланади. Туристик инфратузилманинг таркибий қисмлари йўллар ва транспорт:

-Автомобил, темир йўл, ҳаво йўллари, жамоат транспорти меҳмонхоналар ва жойлашиш муассасалари отеллар, хостеллар, дам олиш масканлари, кемпинглар.

-Овқатланиш муассасалари: ресторан, кафе, миллий таомлар марказлари. Ахборот хизматлари: туристик ахборот марказлари, хариталар, навигаторлар, электрон дастурлар.

-Соғлиқни сақлаш хизматлари: поликлиника, аптекалар, фавқулодда ёрдам.

-Ижтимоий инфратузилма: Телефония, интернет, банк хизматлари, банкоматлар.

-Экскурсия ва гид хизматлари: малака оширилган экскурсоводлар, туроператорлар

[5].

Шаҳарда туристларга курсатиш объектлари

Туристик инфратузилмани яхшилашнинг аҳамияти: сайёҳлар оқимини оширади қулайлик кўп бўлса, кўпроқ турист келади. Иқтисодий фойда туризмдан тушадиган

даромад ошади, янги иш ўринлари яратилади. Маҳаллий ривожланиш ҳудудлар инфратузилмасини яхшилаш орқали аҳолига ҳам қулайлик яратилади [6].

Имиджни оширади: туристик йўналиш сифатида халқаро миқёсда танилади. Барқарор туризмни таъминлайди: Экологик ва маданий туризм салоҳияти тўлиқ ишга солинади. Яхшилаш бўйича асосий чора-тадбирлар.

Янги меҳмонхоналар қуриш ва мавжудларини замонавийлаштириш; Жамоат ҳожатхоналари, туристик ахборот пунктларини кўпайтириш; Маҳаллий йўлларни таъмирлаш, табиий ва тарихий объектларга олиб боровчи йўллар яратиш; Экологик инфратузилма: чиқиндиларни қайта ишлаш, “яшил” энергиядан фойдаланиш; Цифровизация: мобил иловалар, онлайн хариталар, электрон тўловлар тизимини жорий этиш; Хавфсизликни таъминлаш: туристик полиция, хавфсизлик тизимлари; Гидлар ва хизмат кўрсатувчи ходимлар малакасини ошириш. Туристик инфратузилмани яхшилашга оид ташаббуслар:

“Ҳар бир ҳудуд – бир туристик бренд” дастури;

Йўналишларини тиклаш ва ривожлантириш;

Туризм кластерлари яратиш;

Туристик инфратузилмани яхшилаш-туризмни барқарор ва рақобатбардош тармоқ сифатида ривожлантиришнинг гаровидир. У жисмоний ва рақамли қулайликларни яратиш орқали меҳмонларга ижобий таассурот қолдиради, мамлакат иқтисодиётини қўллаб-қувватлайди ва маданий алмашинувни рағбатлантиради [7].

Туристик тадбирлар: миллий анъаналар, байрамлар, ҳунармандчилик кўргазмалари, фольклор фестиваллари, экологик тадбирлар - экосаёҳатлар, табиатни муҳофаза қилиш акциялари, биоҳилма-хиллик экспедициялари, спорт тадбирлари - марафонлар, велопоёғалар, альпинизм, сув спорти фестиваллари, илмий-маърифий тадбирлар - тарихий экспедициялар, археологик сафарлар, конференциялар. Гастрономик тадбирлар - миллий таомлар фестиваллари, ошпазлик мастер-класслари. Агротуризм тадбирлари - деҳқон хўжаликларига саёҳатлар, ҳосил йиғиш жараёнида иштирок.

Туристик тадбирларни ташкил этиш босқичлари:

Режалаштириш: тадбир мавзуси ва мақсадини аниқлаш; Мақсадли аудиторияни белгилаш (маҳаллий ёки хорижий туристлар); Ҳудудни танлаш ва тадбир формати (очиқ, ёпиқ, маёқли).

Ташкилий ишлар: Ҳомийлар ва ҳамкорларни жалб этиш; тадбирнинг бюджети ва молия манбаларини аниқлаш; руҳсатномалар ва зарур ҳужжатларни расмийлаштириш.

Логистика ва инфратузилма: йўллар, турар жойлар, овқатланиш, санитария хизматлари; ахборот марказлари, гидлар ва таржимонлар; ахборот-коммуникация, реклама ва маркетинг, ижтимоий тармоқлар, медиа, флаерлар, видеороликлар, туристик агентликлар ва онлайн платформалар орқали ёйиш, маҳаллий аҳоли ва тадбиркорларни жалб қилиш[8].

Назорат ва баҳолаш: тадбир якунида таҳлил ўтказиш, қатнашувчилар фикрини ўрганиш (сўровномалар), кейинги тадбирлар учун хулосалар чиқариш.

Рақамли маркетинг: Минтақанинг туристик салоҳиятини интернет ва ижтимоий тармоқлар орқали тарғиб қилиш бу ҳозирги рақамли даврда интернет ва ижтимоий тармоқлар туризм соҳасини ривожлантиришда энг самарали воситалардан бирига

айланди. Бу платформалар орқали мамлакат ёки ҳудуднинг туристик салоҳияти кенг аудиторияга тез ва таъсирчан тарзда етказилиши мумкин, ижтимоий тармоқларнинг имкониятлари кенг қамровли миллионлаб инсонларга бир вақтнинг ўзида мурожаат қилиш имкони беради. Тезкорлик, янгиликлар ва тадбирлар ҳақида зудлик билан тарқатиш интерактив фикр-мулоҳаза, савол-жавоб ва мулоқот орқали фойдаланувчи билан боғланиш. Тасвирий материаллар: Суратлар, видеолар, 3D турлар орқали жозибadorликни ошириш. Мақсадли реклама: Аниқ аудиторияга мўлжалланган контент орқали эътиборни тортиш.

Асосий платформалар ва улардан фойдаланиш усуллари қуйидагича веб-сайтлар ва блоглар, туристик агентликлар, ҳокимиятлар ёки ҳудудий сайтлар орқали маълумот тарқатиш. Онлайн хариталар, маршрутлар, брон қилиш имкониятлари [9].

Ижтимоий тармоқлар:

Instagram – тасвирий жозибadorлик (фото, макаралар, ҳикоялар);

Facebook – мақолалар, тадбирлар эълонлари, гуруҳлар орқали тарғибот;

TikTok – қисқа, таъсирли видео-контент билан ёшлар аудиториясига етиш;

YouTube – видеоэкскурсиялар, блогерлар орқали ҳудудларни намоён қилиш;

Telegram – канал орқали ахборот тарқатиш.

SEO ва контекст реклама, Google, Yandex тизимларида юқори натижа чиқиши учун сайтларни оптималлаш. Google Ads, Instagram Ads орқали мақсадли реклама.

Контент турлари - визуал контент, профессионал фото ва видеолар, 360° турлар, таърифлар ва мақолалар: ҳудудлар, тарихий обидалар, миллий анъаналар ҳақида, туристик маршрутлар, тайёр пакетлар, сафар йўналишлари, фикр ва мулоҳазалар: сайёҳлар таассуротлари, блогерлар шарҳлари [10].

Блогерлар ва инфлюенсерлар билан ҳамкорлик - туризм соҳасида машҳур контент яратувчиларни ҳудудга таклиф қилиш, улар орқали халқаро ва маҳаллий аудиторияда қизиқиш уйғотиш, «Саёҳат муаммоси», «Hashtag Hashtag компанияси»лар ўтказиш.

Интернет ва ижтимоий тармоқлар туристик салоҳиятни глобал даражада намоён қилиш, маҳаллий туризмни ривожлантириш ва сайёҳлар оқимини ошириш учун энг самарали воситалардан ҳисобланади. Муваффақиятли тарғибот учун юқори сифатли контент, мақсадли аудиторияни аниқлаш ва рақамли маркетинг стратегияси зарур [11].

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. Oppenheim, A. V., & Schaffer, R. W. (2010). *Discrete-Time Signal Processing*. Pearson.
2. Proakis, J. G., & Manolakis, D. G. (2006). *Digital Signal Processing: Principles, Algorithms, and Applications*. Prentice Hall.
3. Mallat, S. (2009). *A Wavelet Tour of Signal Processing: The Sparse Way*. Academic Press.
4. Allen, J. B., & Rabiner, L. R. (1977). *A Unified Approach to Short-Time Fourier Analysis and Synthesis*. Proceedings of the IEEE, 65(11), 1558–1564.
5. Klapuri, A., & Davy, M. (2006). *Signal Processing Methods for Music Transcription*. Springer.
6. Smith, J. O. (2011). *Spectral Audio Signal Processing*. W3K Publishing.
7. Lyons, R. G. (2010). *Understanding Digital Signal Processing*. Prentice Hall.
8. Mitra, S. K. (2006). *Digital Signal Processing: A Computer-Based Approach*. McGraw-Hill.
9. Huang, N. E., et al. (1998). *The Empirical Mode Decomposition and the Hilbert Spectrum for*

Nonlinear and Non-Stationary Time Series Analysis. Proceedings of the Royal Society A, 454, 903–995.

9. MATLAB Documentation, *Signal Processing Toolbox User Guide*, MathWorks, 2023.

